

Punktskriftindlæring - fra et forældreperspektiv

Nordisk Kongres
Billund d. 08.09.22

Dorte Larsen, skolekonsulent

REGION SJÆLLAND
SYNSCENTER REFSNÆS

- vi er til for dig

Formål

- at studere punktskriftindlæring, inklusiv førpunkt, fra et forældreperspektiv og betydningen af førpunkt i forhold til den tidlige skriftsprogsudvikling, samt bestræbelserne der er gjort i hjem og skole for at børnene har opnået mulighed for at tilegne sig et funktionelt skriftsprog.

Forskningsspørgsmål

- Hvordan har forældrene været involveret i og været i stand til at støtte deres barns punktskriftindlæring?
- Hvilke bestræbelser oplever forældrene at samfundet og skolen har gjort for at støtte barnets punktskriftindlæring over tid og hvordan er forældrene blevet involveret i indsatsen?
- Hvordan oplever forældre, at samarbejde med samfundets og skolens indsats har arbejdet for deres børns muligheder for at erobre et fungerende skriftsprog som unge?

Udvalgskriterier

- Børnene har været på forløb på Synscenter Refsnæs og har gennemgået læsetests
- Det er minimum fire år siden forældrene har været i en undervisningssituation vedrørende punktskrift, med mig som underviser

Temaer fra interviews

- Hensyn til barnet
- Viden om punktskrift
- Teknologi
- Indsigt i skolens arbejde med punktskrift
- Generelle retningslinjer

Hensyn til barnet

- Præmatur, syndrom, spørgsmål om overlevelse
- De udvidede læringsmål

”Efter kursus på Refsnæs syntes jeg der var bjerge af ting vi skulle i gang med. Mange informationer er gået tabt, da vi fik så megen viden på en gang, der var tusind ting der skulle øves. Det var meget uoverskueligt. Samtidig med at skulle være en normal familie og forældre..”

Kendskab til punktskrift

- Mangler viden og kunnen
- Savner undervisning og støtte
- Kan blot sidde med en oversigt over alfabetet
- Ingen viden om forkortelser

Udfordring:

Udover dagligdags gøremål der kræver ekstra tid, skal der også afses tid til førpunkt aktiviteter, som for de fleste forældre kræver lidt mere opmærksomhed, da det er nyt for dem at beskæftige sig med. Men lige præcis i de tidlige år er det vigtigt at etablere skriftsprogsstimulerende miljøer, også i hjemmet, da det er her grundlaget for den videre skriftsproglige udvikling lægges (Boye et al, 2011), samt at det først og fremmest er i familien barnet lærer (Fast, 2016)

I den tidlige skriftsproglige udvikling er det fundamentalt for barnet at opleve skriftsproget i en meningsfuld sammenhæng. Hvis skriftsproget skal opleves må det være i aktiv brug og det kan være en udfordring hvis forældrene ikke mestrer punktskrift.

Teknologi

- Minimal introduktion til hjælpemiddel
- Forventning fra skole at forældre kunne afhjælpe hvis apparatet gik ned
- Nødvendigt med én i familien der var god til IT
- Svært at følge med i skolearbejdet

Nu vælger de unge at lytte tekster. Er punktbrugere og ikke punktlæsere

Udfordring:

At barnet kan få læst al tekst op – er det med til at læsningen ikke bliver fuldt automatiseret?

Indsigt i skolens arbejde med punktskrift

- Stor tillid til at skolen løftede opgaven
- Svært at følge med på hjælpemidlet
- Positiv tilbagemelding på skole-hjem samtale: alt går fint
- Alt for sent at få at vide at der er faglige udfordringer

Børnene ønsker absolut ikke større involvering

Forældre har ikke baggrund for at vurdere om børnene er med fagligt

Måske lærere mangler erfarings- og sammenligningsgrundlag?

Generelle retningslinjer

- Skabelon for skoleforløb – uafhængig af bopælskommune
- Faste aftaler for anskaffelse af hjælpemidler
- Ramme for punktskriftindlæring
- Krav til uddannelse af fagprofessionelle
- Skarpe retningslinjer så skolen ikke er i tvivl om hvordan de griber det an

De udvidede læringsmål

Forløbsbeskrivelsen

Afrunding

Hvordan sikres at:

- Forældrene klædes på til opgaven? At de tidligt opnår forståelse af vigtigheden af at kunne benytte punktskrift – i, for barnet, en meningsfuld sammenhæng?
- Børnene får automatiseret deres læsning, selv med tekniske hjælpemidler?
- Der generelt opnås en forståelse af, at der skal stilles samme faglige krav til børnene med blindhed? Tillært hjælpeløshed → positive forventninger

Master-opgaven kan læses her:

[USN Biblioteket:](#)

https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?vid=HIT&search_scope=default_scope&lang=no_NO&q=any,contains,punktskrift%20i%20et%20for%C3%A6ldreperspektiv

Udfordringer

- Allerede i barnets første leveår er det i fuld gang med den sproglige udvikling og uden at have nogen forståelse af tal og bogstaver, begynder barnet at læse ordbilleder på kendte steder (Lundberg, 2017)
- Motorikken er især vigtig at have fokus på lige fra barnet er spæd, da det er i alderen 1 -1,5 at fundamentet lægges for hændernes bevægelsesmønster. Er denne udvikling succesfuld, vil barnet have gode muligheder for at udforske sin omverden. En anden forudsætning for at kunne læse punktskrift, er at kunne forstå relations-begreber som udvikles gennem barnets bevægelse i rum. Her er det relevant at barnet har lyst og evner til at forflytte sig for at opbygge denne kropslige erfaring (Feilberg et al, 1991)

Udfordringer

- Spejlneuroner er et vigtigt element i sprogudviklingen, da det barn der observerer en anden persons handling, vil få aktiveret de samme nerveceller som personen der udfører handlingen (Lundberg 2017)
- Et karakteristisk træk er, at mens seende børn udvikler et sprog der bliver mindre selvcentreret og rækker mere ud mod deres omgivelser, er børn med blindhed længere om at rette deres opmærksomhed mod omgivelserne (Rusten 1998)
- Rusten henviser til undersøgelser der viser, at når voksne taler med et barn med blindhed, bliver sproget rettet mod barnet og ikke omgivelserne.

Udfordringer

- Hvis voksne i barnets nærmiljø viser de er interesserede i sprog og skrift, så kan selv helt små børn lære sig at læse ordbilleder af ord af personlig værdi for barnet (Boye et al, 2011)
- Skrivefasen begynder meget tidligere end læsefasen hos de fleste børn og det er essentielt for skriftsprogsudviklingen når barnet opdager at tegn og symboler har en betydning (Greenberg et al 2018)
- Miller: Punktbegyndere har nemmere ved at skrive end læse (Mortensen, 2007)

Udfordringer

- I begyndelsen af skrivefasen er det vigtigt at barnet oplever at skriftsproget benyttes i meningsfulde sammenhænge (Greenberg et al 2018)
- Spørgsmålet kan stilles, om børn med blindhed er klar over hvornår primærpersoner benytter funktionel skrivning og hvis de ikke ved det, hvordan kan de så selv eksperimentere med skriftsproget? (Stratton 1996)
- I vuggestuealderen begynder barnet at sætte skrifttegn på tegninger og læser op så det giver mening. Barnet er slet ikke i tvivl om at andre også vil kunne læse det, da barnet jo gør som det har set de voksne gøre (Boye et al 2011)

Udfordringer

- For at skabe interesse for skriftsproget for barnet med blindhed, rådes forældre og børnehaver at afmærke med punktskrift i barnets nærmiljø. Men uagtet det er i barnets kendte omgivelser, opleves det ikke for barnet at være i en meningsfuld sammenhæng og opfylder ikke målet, at gøre barnet interesseret i punktskriften. Rusten mener at barnets manglende interesse bunder i at det ikke selv har været aktiv i processen med at frembringe punktskriften og det dermed ikke giver mening for barnet. Det samme gør sig gældende for punktskrift i bøger. Her vækker punktskriften heller ingen interesse (Rusten 1998)

Udfordringer

- Rusten mener at den manglende interesse skyldes at barnet ikke har forstået hvad skrift er og hvilken funktion det kan have. Barnet har ikke haft mulighed for selv at være aktiv og eksperimentere med skriftsproget (Rusten 1998)